

Cerrahinin Tarihçesi

Doç. Dr. H. Volkan ACAR

Ana Konular

- Giriş
- Farklı Uygarlıklarda Cerrahi
- Türk Tıbbında Cerrahi
- Cerrahi Eğitimi
- Cerrahinin Gelişmesine Katkı Sağlayan Alanlar

GİRİŞ

Aslında cerrahinin tarihçesi ile tıbbın tarihçesini birbirinden ayrı düşünmek pek mümkün değildir. İnsanlık tarihi boyunca hastalıklar ya da yaralanmalar yaşamla içiçe olmuş, insanlar da bunlara yönelik çeşitli çözüm yöntemleri geliştirmek durumunda kalmışlardır.

Ayrıntılı bilgi ve belgeler bulunmasa da cerrahinin ilk örneklerinin yabancı cisim ve küçük kitelerin çıkarılması, ülserlerin koterize edilmesi gibi küçük cerrahi işlemler ya da travma cerrahisi olduğu söylenebilir. En eski büyük cerrahi işlem ise ilk örnekleri MÖ 10.000-5.000 arasına tarihlenen trepanasyondur (kafatasından bir parça kemik çıkartılması). Arkeolojik bulgulara göre trepanasyon yapılan insanlar işlem sonrasında ölmemişler ve yaşamlarını devam ettirmişlerdir. Bu kafataslarında herhangi bir hastalık belirtisi ya da travma izi görülmediği için, trepanasyonun büyüsel bir işlem amacıyla ya da mental bir sorun için uygulandığı var sayılmaktadır.

FARKLI UYGARLIKLARDA CERRAHİ

Mezopotamya Tıbbı

Fırat ile Dicle nehirleri arasında bulunan Mezopotamya, uygarlığın doğduğu yer olarak kabul edilir. Mezopotamya kültürüne ait belgelerde cerrahi ile ilgili bilgi çok azdır ve bunların çoğu da **Hammurabi Kanunları**'nda yer alır. Milattan önce XVIII. yüzyılda hüküm süren ve tarihin ilk yazılı kanunlarını oluşturan Babil'in efsanevi hükümdarı Hammurabi'nin hazırlattığı bu metinlerdeki ceza maddelerinden Mezopotamya'daki cerrahi uygulamalara dair bazı bilgiler elde edilmiştir. Buna göre Mezopotamya'da insizyon yapılmakta, baş bölgesinde cerrahi işlemler gerçekleştirilmekte ve kırıklara müdahale edilmekteydi. Cerrahi işlemler için kullanılan aletler arasında bronz neşter de yer almaktaydı. Ayrıca arkeolojik kazılarda spatulalar, keskiçler, iğneler, küçük kancalar, cımbızlar ve bistüriler bulunmuştur. Mezopotamya tıbbında anestezi/analjezi amacıyla adamotu, haşhaş ve alkollü içecekler kullanılırdı.

Kaynakça

- Aravind, M. ve Chung, K.C. (2010) Evidence-based medicine and hospital reform: tracing origins back to Florence Nightingale. *Plastic and Reconstructive Surgery*, 125, 403-409. Erişim adresi: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4386633/>
- Atıcı, T., Atıcı, E., Şahin, N. (2010). Geçmişten günümüze cerrahi dikiş ipliklerinin tarihsel gelişimi. *Uusal Cerrahi Dergisi*, 26, 233-242. Erişim adresi: <https://www.turkjsurg.com/full-text-pdf/900/tur>
- Aydın, E. (2006). Dünya ve Türk tıp tarihi. Ankara: Güneş Kitabevi.
- Bayat, A. H. (2010). Tıp Tarihi. İstanbul: Merkezefendi Geleneksel Tıp Derneği.
- Biggs, R. D. (2005). Medicine, surgery, and public health in ancient Mesopotamia. *Journal of Assyrian Academic Studies*, 19, 1-19. Erişim adresi: <http://www.jaas.org/edocs/v19n1/Biggs-Medicine,%20surgery.pdf>
- Bishop, W. C. (1995). *The Early History of Surgery*. New York: Barnes & Noble Books. [Adobe Acrobat Reader sürümü]. Erişim adresi: https://storage.googleapis.com/global-help-publications/books/help_earlyhistoryofsurgery.pdf
- Ceylan, İ. (2012). Türklerde Cerrahinin Gelişimi. Ankara: Türk Cerrahi Derneği Yayınları.
- Evliya Çelebi (2013). *Günümüz Türkçesiyle Evliya Çelebi seyahatnamesi* (Haz. Seyit Ali Kahraman- Yücel Dağlı) (1. Kitap, s. 313). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Champaneria, M.C., Workman, A.D., Gupta, S.C. (2016). Sushruta: Father of plastic surgery. *International Journal of Science and Research*, 5, 663-668. doi:10.1097/SAP.0b013e31827ae9f5
- Fu, L. (2009). Surgical history of ancient China: part 1. *The Australian and New Zealand Journal of Surgery*, 79, 879-885. doi: 10.1111/j.1445-2197.2009.05138.x
- Fu, L. (2010). Surgical history of ancient China: part 2. *The Australian and New Zealand Journal of Surgery*, 79, 133-138. doi: 10.1111/j.1445-2197.2010.05212.x
- Galen on Anatomical Procedures. *De Anatomicis Administrationibus*: Translation of the surviving books with introduction and notes by Charles Singer. (1956). London: Cumberlege: Oxford University Press. Erişim adresi: <https://archive.org/details/b20457194/page/n7>
- Güzeldemir, M.E. Anesteziyoloji tarihçesi. Erişim adresi: <http://webb.deu.edu.tr/anestezi/images/dosya-yukle/dunya-da-anestezi-erdal-guzeldemir.pdf>
- Kahya, E. (1993, Eylül). Osmanlı İmparatorluğundaki Cerrahi Çalışmalarından Bazı Örnekler. *Uluslararası Türk Kültür Kongresi Bildirileri*, Ankara. Erişim adresi: <http://turkoloji.cu.edu.tr/GENEL/26.php>
- Leake, C.D. (1952). *The old Egyptian medical papyri*. Lawrence, Kansas: University of Kansas Press. Erişim adresi: https://archive.org/stream/in.ernet.dli.2015.63883/2015.63883.The-Old-Egyption-Medical-Papyri_djvu.txt
- Mackenzie, D. (1973). The history of sutures. *Medical History*, 17, 158-168. Erişim adresi: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1081445/>
- Nespoli, A., Geroulanos, S., Nardone, A., Coppola, S., Nespoli, L. (2011). The history of surgical infections. *Surgical Infections*, 12, 3-13. doi: 10.1089/sur.2010.106
- Perdicoyianni-Paléologou, H. (2016). *Anatomy and Surgery. From Antiquity to the Renaissance*. Amsterdam, Adolf M. Hakkert Publishing. [Adobe Acrobat Reader sürümü]. Erişim adresi: https://www.academia.edu/30895375/ANATOMY_AND_SURGERY_FROM_ANTIQUITY_TO_THE_RENAISSANCE
- Rutkow, I.M. (2001). *The origins of modern surgery*. J.A. Norton, R.R. Bollinger, A.E. Chang, S.F. Lowry, S.J. Mulvihill, H.I. Pass, R.W. Thompson (Ed.), *Surgery. Basic Science and Clinical Evidence* (s. 3-19) içinde. New York: Springer-Verlag.
- Sarı, N. (1993). Cerrahlık (Osmanlılar'da Cerrahlık Mesleği). *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* içinde (cilt 7, sayfa 423-424). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı. Erişim adresi: <https://islamansiklopedisi.org.tr/cerrahlık#2-osmanlilar-da-cerrahlık-meslegi>
- Schiappa, J., van Hee, R. (2012). From ants to staples: History and ideas concerning suturing techniques. *Acta Chirurgia Belgica*, 112, 395-402. doi: 10.1080/00015458.2012.11680861
- Singer, C. (1957). *A short history of anatomy & physiology from Greeks to Harvey*. New York: Dover Publications Inc. [Adobe Acrobat Reader sürümü]. Erişim adresi: <https://archive.org/details/B-001-001-774>
- Toledo-Pereyra, L.H. (1973). Galen's contribution to surgery. *Journal of History of Medicine and Allied Sciences*,

- 28, 357–375. Erişim adresi: <https://academic.oup.com/jhmas/article-abstract/XXVIII/4/357/723660?redirectedFrom=PDF>
- Teall, E. K. (2014). Medicine and doctoring in ancient Mesopotamia. *Grand Valley Journal of History*, 3, 2. Erişim adresi: <https://scholarworks.gvsu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1056&context=gvjh>
- Uzel, İ. (1992). *Cerrahiyet'ül-Haniyye*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Yıldırım, Y. (2011). On beşinci yüzyıla ait Türkçe cerrahnameler. *Lokman Hekim Dergisi*, 1, 19-28. Erişim adresi: https://www.academia.edu/17475949/Nuran_Yildirim_On_Beşinci_Yüzyıla_Ait_Türkçe_Cerrahnâmeler_Lokman_Hekim_Dergisi_I_1_Mersin_Ocak-Nisan_2011_s.19-28